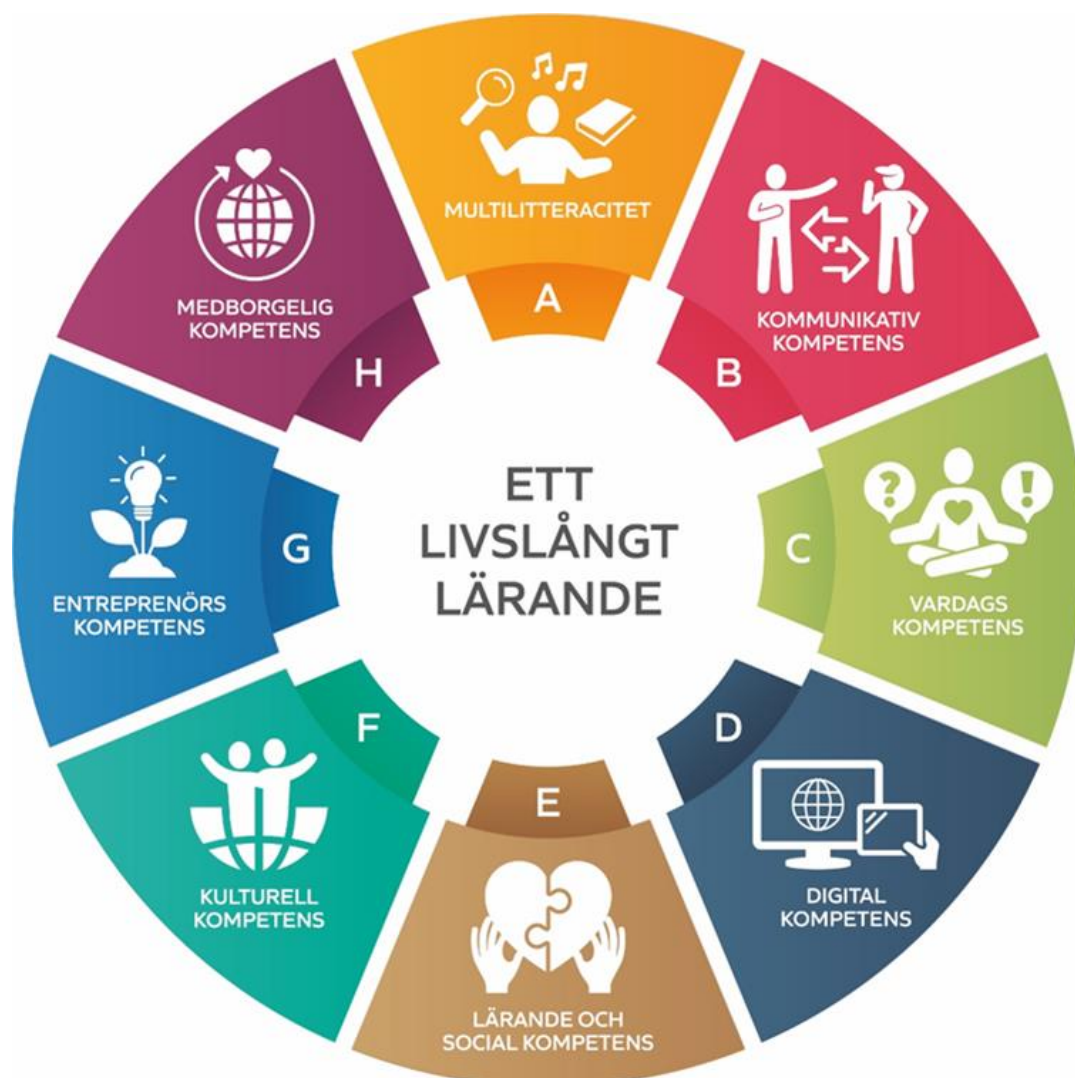

LÄROPLAN FÖR GRUNDSKOLAN PÅ ÅLAND

ÄMNESDEL

SVENSKA åk 1-9

Innehåll

Läroämnets övergripande syfte åk 1-9.....	2
Riktlinjer och arbetsupplägg för åk 1-2	3
Centralt innehåll åk 1-2	3
Mål, kompetenser och kunskapskriterier för åk 1-2	4
Riktlinjer och arbetsupplägg för åk 3-4	7
Centralt innehåll åk 3-4	8
Mål, kompetenser och kunskapskriterier för åk 3-4	9
Riktlinjer och arbetsupplägg för åk 5-6	12
Mål, kompetenser och kunskapskriterier för åk 5-6	14
Riktlinjer och arbetsupplägg för åk 7-9	19
Centralt innehåll åk 7-9	19
Mål, kompetenser och kunskapskriterier för åk 7-9	21

SVENSKA

Läroämnets övergripande syfte åk 1-9

Läroämnet svenska har som uppdrag att utveckla elevens språk-, text- och kommunikationsfärdigheter och att stöda elevens lärande om språk och litteratur. Syftet med undervisningen är att medvetandegöra eleven om sig själv som kommunikatör och språkanvändare. Eleven ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet, vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens. Eleven ska få möjlighet att ge uttryck för iakttagelser och företeelser samt verbalisera sina egna tankar.

Det allmänna syftet med undervisningen i svenska är att stärka elevens förmåga, vilja och mod att kommunicera i olika sammanhang så eleven förstår och blir förstörd genom det talade, lästa och skrivna ordet. Undervisningen syftar till att eleven ska kunna tillgodogöra sig de kunskaper och den information som facklitteratur, skönlitteratur, tidningar, tidskrifter och informationsteknologi erbjuder.

Läroämnet svenska ska, *i samarbete med alla de övriga läroämnena och med hemmen*, stärka och utveckla elevens språkliga utveckling samt vidga läsförståelsen. Stor vikt i undervisningen ska läggas på att utveckla läsförmågan och ord- och begreppsförrådet.

Undervisningen ska hjälpa eleven att skapa sin språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Undervisningen i svenska ska baseras på en vidgad textsyn, det innebär att texter kan produceras och presenteras med hjälp av olika symbolvärldar: verbalt, visuellt, auditivt, numeriskt, kinestetiskt och genom kombinationer av dessa skapa multimodala texter. Eleven ska utveckla förståelse för och lära sig tolka mediernas roll som ett kulturellt fenomen samt utveckla ett källkritiskt förhållningssätt.

Undervisningen i svenska ska ha ett normmedvetet förhållningssätt och belysa språket och litteraturen ur olika perspektiv och i olika sammanhang. Undervisningen ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt lyfta värdet av mångfald.

Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, skapa tillfällen för eleven få och dela med sig av läsoplevelser, fördjupa kulturkännedomen, stöda den etiska utvecklingen och att berika elevernas språk och fantasi. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevens kommunikativa kompetens. Skolan ska förbereda eleven för att aktivt kunna delta och påverka samhället på olika nivåer och uppmuntra eleven till att bidra till en hållbar framtid.

Grundläggande grammatik ska tjäna som ett verktyg för eleven att på ett meningsfullt sätt analysera och jämföra språkbruket i olika situationer samt tillämpa denna grammatik i andra språk. Eleven ska få en fungerande vokabulär för att kunna beskriva språkliga drag och företeelser.

I syfte att öka möjligheterna till ett givande utbyte med övriga nordiska länder, liksom att fördjupa kännedomen om det svenska språket, ska eleven få bekanta sig med de nordiska

språken. Skolan uppmuntras att ge eleven möjlighet att praktiskt få lära sig känna igen och jämföra nordiska språk till exempel genom att ha kontakt med skolor i Norden och skapa möjligheter till virtuella eller analoga möten med personer från ifrågavarande språkområden.

Riktlinjer och arbetsupplägg för åk 1-2

Undervisningen i årskurserna 1-2 bör utgå från elevens individuella språknivå. Stor vikt bör läggas på att uppmuntra och väcka elevens intresse att läsa och skriva, samt att utveckla elevens fonologiska medvetenhet. Undervisningen ska behandla barnlitteratur, sagor, berättelser, ramsor, faktatexter och medietexter.

Det är viktigt att identifiera språksvårigheter vad gäller tal, läsning eller skrivning och att erbjuda stöd så tidigt som möjligt. Språkligt begåvade elever ska erbjudas mera utmanande uppgifter, material och textmiljöer.

Lärmiljöerna ska vara mångsidiga och omfattar förutom den fysiska miljön även sociala situationer och sammanhang samt digitala miljöer. Funktionella metoder där eleven erbjuds fysisk aktivitet, delaktighet och interaktion, samt kommunikationsövningar, spel och roll- och teaterlekar uppmuntras i undervisningen. Grunderna för elevens ergonomiska utveckling bör läggas och skolan ska handleda eleven till ett korrekt penngrepp samt en god arbetsställning.

Lärmiljön ska utgöra en mångsidig text- och språkmiljö. Det ska finnas god tillgång till litteratur och olika slags texter som intresserar eleven. Eleverna ska självständigt och tillsammans få producera texter som publiceras i klassen och i andra bekanta miljöer. Eleven ska få tillfällen att skriva för en riktig mottagare för att bli motiverad att göra sig förstådd i text.

Besök till bibliotek och olika kulturevenemang samt samarbete med olika aktörer i samhället uppmuntras. Den kulturella mångfalden i närmiljön och medierna ska också utnyttjas. Informations- och kommunikationsteknik ska integreras i undervisningen på ett naturligt sätt. Undervisningen ska fokusera på att dela upplevelser och öva färdigheter tillsammans och individuellt, också med hjälp av digitala verktyg. En helhetsskapande undervisning genom bland annat ämnesövergripande samarbete uppmuntras.

Centralt innehåll för åk 1-2

Att lyssna och tala

Eleven får öva sig i att verbalt gestalta och benämna sin omvärld.

- att lyssna och vänta på sin taltur
- kommunikation i grupp
- fråga och svara
- att berätta ansikte mot ansikte i olika slag av kommunikationssituationer och för olika syften
- gestaltning av barnlitteratur, sagor, berättelser, ramsor

Att läsa och tolka texter

Eleven utvecklar sin läsförmåga och övar sig sin läsförståelse och att använda grundläggande lässtrategier. Läsupplevelserna diskuteras tillsammans och eleven övar sig att återge en text med egna ord och reflektera kring texters innehåll, ordval och ords betydelser och vidgar på så sätt sitt ordförråd.

- sambandet mellan ljud och bokstav
- känna igen ordbilder
- olika texttyper på elevens nivå, bland annat skönlitteratur, faktatexter, medietexter och spel
- språkljud, stavelse, ord, sats, mening, punkt, rubrik, text och bild
- informationssökning i olika slags texter

Att skriva

Eleven övar sig att producera texter utgående från sina egna tankar, upplevelser och iakttagelser, både individuellt och tillsammans med andra.

- textade gemener och versaler för hand
- tangentbordshantering och digitalt skrivande
- hela meningar och skiljetecken
- grundläggande skrivregler och struktur på texter
- skriva olika slags texter såsom instruerande och berättande text

Språklära, språkbruk, litteratur och källkritik

Elevens språkliga medvetenhet stärks genom att få laborera med talat språk och grundläggande språkliga begrepp.

- språkliga strukturer och grundläggande stavningsregler
- diskussioner och bearbetning av olika texter
- tolkning av bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter
- berättelsens grundelement såsom huvudperson, plats, tid och händelseförlopp
- kulturutbudet för barn i närområdet
- inledande källkritik och källkritiskt tänkande
- biblioteksbesök

Mål, kompetenser och kunskapskriterier för åk 1-2

Utvärdering och respons ska vara handledande och sporrande. Syftet med responsen är att stöda elevens utveckling av kunskap och färdigheter inom alla delområden. Utvärderingen ska grunda sig på mångsidig information om elevens lärande, kunnande, arbete och framsteg. Genom formativa arbetssätt blir utvärderingen en naturlig del av läroprocessen.

I årskurserna 1-2 är det specifika uppdraget för undervisningen i svenska:

- att väcka elevens intresse och nyfikenhet för att tala, läsa och skriva

- att utveckla elevens förmåga att uttrycka sig och kommunicera
- att utveckla elevens läsförmåga och läsförståelse
- att utveckla elevens förmåga uttrycka sig i skrift.

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens som anknyter till målet	Kriterier för goda kunskaper vid slutet av åk 2
Väcka elevens intresse för att läsa, skriva och tala samt handleda eleven att utveckla ett självförtroende som kommunikatör.	Eleven utvecklar intresse för och självförtroende i svenska.	A, B, C, E	<i>Intresse utvärderas och kan nämnas i omdömet men en nivå för goda kunskaper för intresse sätts inte.</i>
Introducera eleven till att se sitt eget lärande genom att skapa möjligheter till självutvärdering och kamratrespons.	Eleven utvecklar förmåga att utvärdera sitt eget lärande och arbetsprocess.	B, C, E	<i>Självutvärdering och kamratrespons används inte som grund för omdöme.</i>
Att lyssna och tala			
Stöda eleven att stärka sin förmåga att uttrycka sig muntligt.	Eleven utvecklar förmåga att uttrycka sig muntligt.	A, B, E	Eleven vågar uttrycka sig muntligt för en liten grupp och kan berätta om egna erfarenheter på ett tydligt och sammanhängande sätt.
Stöda eleven i att fungera i olika kommunikationssituationer och bli bekant med normerna för dessa.	Eleven utvecklar förmåga att delta i olika kommunikationssituationer.	B, F, H	Eleven deltar i samtal och bidrar med egna kommentarer och frågor i diskussioner och lyssnar på andra.
Stöda eleven att utveckla förmåga att följa muntliga instruktioner.	Eleven utvecklar förmåga att följa muntliga instruktioner.	A, B, E	Eleven kan följa muntliga instruktioner.
Stöda eleven i att utveckla sitt språk och sin fantasi, kommunikations- och samarbetsförmåga.	Eleven utvecklar språk, fantasi och kommunikations- och samarbetsförmåga.	A, B, E, F	Eleven kan återberätta något som hen hört samt kan fortsätta på en enkel berättelse.
Att läsa och tolka texter			
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för goda kunskaper vid slutet av åk 2
Stöda eleven i språkutvecklingen genom att i lek lära eleven samband mellan bokstav och ljud, stavelser och fonologi.	Eleven känner till samband mellan bokstav och ljud, stavelser och fonologi.	A, B, E	Eleven har grundläggande fonologisk medvetenhet. Visar förmåga att uppfatta stavelser, ljud och rytm och kan leka med språket, bl.a. uppfatta rim, klappa stavelser.

Stöda och handleda läsinläringen, ge eleven möjlighet till övning i att använda strategier för läsförståelse.	Eleven utvecklar läsförmåga och läsförståelse.	A, E, F	Eleven läser åldersanpassade texter tämligen felfritt och med förståelse.
Uppmuntra eleven att bli intresserad av (barn)litteratur, medietexter och andra texter genom att skapa positiva läsupplevelser.	Eleven utvecklar intresse för läsning av olika texter.	A, E, D, F	Eleven läser självständigt under längre stunder och känner till att det finns olika slags texter.
Väcka intresse och lust att läsa och lära sig samt dela med sig av sina läsupplevelser.	Eleven utvecklar förmåga att diskutera sina läsupplevelser.	A, B, E, F	Eleven kan diskutera innehåll i böcker med hjälp av frågor.
Ge eleven tillfälle att reflektera över innehåll i olika texter genom att diskutera teman t.ex. olika normer, kulturer etc.	Eleven utvecklar förmåga att återberätta innehåll i en text.	A, B, F	Eleven deltar i diskussioner om olika texters innehåll.
Visa eleven hur man läser och introducera olika lässtrategier.	Eleven automatiserar sitt läsande.	A, E	Eleven läser de flesta högfrekventa ord med automatik i åldersanpassade texter.
Att skriva			
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för goda kunskaper vid slutet av åk 2
Lära eleven att skriva för hand och utveckla skrivförmågan och förmågan att använda tangentbord.	Eleven utvecklar förmåga att forma bokstäver och använda tangentbord.	A, D	Eleven kan skriva alfabetets bokstäver med läslig handstil. Eleven hittar bokstäverna på ett tangentbord.
Inspirera eleven att berätta och uttrycka sina åsikter och beskriva sina upplevelser i bild och skrift.	Eleven utvecklar förmåga att illustrera och skriva kortare texter.	A, E, F	Eleven skriver kortare texter och illustrerar med bilder.
Erbjuda eleven möjlighet att producera enkla berättelser, beskrivningar och andra texter, även i multimediala miljöer.	Eleven utvecklar förmåga att producera olika texter.	A, D, E	Eleven vet att man kan skriva olika slags korta texter och gör det för hand och med elektronisk enhet.
Visa eleven att olika mottagare behöver ha olika texter t.ex. reklamtext, brev, meddelande.	Eleven utvecklar förståelse för att en text har olika mottagare.	B, H	Eleven förstår att man behöver forma sin text beroende på mottagare.
Handleda eleven i att planera och strukturera texter.	Eleven utvecklar förmåga att strukturera en berättelse.	A, H	Eleven känner till inledning och avslutning.

Språklära, språkbruk, litteratur och källkritik			
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för goda kunskaper vid slutet av åk 2
Introducera eleven till grundläggande rättstavning, elementära språkliga strukturer och övriga skriftspråkskonventioner.	Eleven utvecklar förståelse för grundläggande rättstavning och elementära språkliga strukturer.	A, E	Eleven skriver korta, ljudenligt stavade ord samt en del högfrekventa ord med ljudstridig stavning rätt.
Berätta för eleverna om olika barnboksförfattare och illustratörer och inspirera dem att vilja läsa mer.	Eleven utvecklar kännedom om olika barnboksförfattare och illustratörer.	A, F	Eleven känner till några barnboksförfattare och vet vad en illustratör är.
Handleda eleven i att söka information på många olika sätt och introducera källkritiskt tänkande.	Eleven utvecklar sin förmåga att söka information i olika källor.	A, C, D, F, H	Eleven känner till att det finns fakta och fiktion och kan benämna olika sätt att hitta fakta på. Eleven känner till att all information inte är tillförlitlig.
Introducera berättelsens grundelement för eleven (huvudperson, plats, tid, budskap).	Eleven känner till berättelsens grundelement.	A, F	Eleven känner till att en berättelse har olika delar och kan plocka ut dem ur en berättelse.
Sporra eleven att utveckla sin språkliga medvetenhet gällande talat och skrivet språk.	Eleven utvecklar förståelse för att det är skillnad mellan tal- och skriftspråk.	B, E	Eleven är medveten om att det är en skillnad mellan talspråk och skriftspråk.
Visa eleven språkliga strategier för att minnas saker, till exempel att skriva lista, tankekarta osv.	Eleven utvecklar förmåga att lära sig.	B, E	Eleven kan rita eller skriva en tankekarta.

Riktlinjer och arbetsupplägg för åk 3-4

I årskurserna 3-4 är uppdraget för undervisningen i svenska att befästa elevens kommunikativa färdigheter, förmåga att lära sig, upprätthålla läsningen och vidareutveckla en flytande läs- och skrivfärdighet. Förståelsen för det eleven läser ska utvecklas i funktionella sammanhang där eleven får möjlighet att tolka och producera texter. Eleven läser allt längre texter och hela böcker och delar med sig av sina läserfarenheter.

Varje elev ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier för att utveckla förmågan att lära sig. Texter och böcker som eleven själv har valt ska användas i undervisningen. Eleven ska även introduceras till och uppmuntras att läsa andra genrer och texttyper för att få möjlighet att bredda sitt intresse. Positiva läsoplevelser utvecklar läsintresset.

Lärmiljöerna ska vara mångsidiga och omfattar förutom den fysiska miljön även sociala situationer och sammanhang samt digitala miljöer. Undervisningen i svenska ska ge eleven en språkligt stimulerande och social miljö, där åsikter värdesätts och där det finns möjlighet att undersöka och producera texter individuellt och gemensamt. Elevens språkliga utveckling ska stödjas. Eleven får därmed ett utvidgat ordförråd, får tillägna sig nya begrepp, övar sig på att klä sina tankar i ord och utvecklar sina kommunikativa färdigheter.

I undervisningen i svenska ska eleven ges både gemensamt och individuellt stöd för att utveckla rättstavningsförmågan samt förmågan att producera och bygga upp texter. Språkligt begåvade elever ska utmanas att läsa och få handledning i att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem.

Inom svenskundervisningen ska eleven få möta det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer. Digitala verktyg ska integreras i undervisningen på ett naturligt sätt. Funktionella metoder där eleven erbjuds fysisk aktivitet, delaktighet och interaktion uppmuntras i undervisningen. En helhetsskapande undervisning genom bland annat ämnesövergripande samarbete uppmuntras.

Centralt innehåll för åk 3-4

Att lyssna och tala

Eleven ska få dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och öva sig på att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer.

- aktivt lyssnande
- diskussioner i grupp
- övning i att uttrycka egna åsikter och motivera dessa
- kortare muntliga presentationer
- medverkan i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa

Att läsa och tolka texter

Eleven lär sig tillämpa lässtrategier och tankestrategier som är lämpliga för olika situationer. Eleven läser och lyssnar på barnlitteratur som eleven själv är med och väljer.

- olika texttyper, bland annat skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild
- läsning på och mellan raderna
- typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande och instruerande text
- lässtrategier

Att skriva

Eleven producerar korta fiktiva texter och faktatexter.

- läslig handskrift
- digitalt skrivande

- rubriker och hela meningar i berättande och instruerande text
- produktion av texter steg för steg från idé till planering och respons

Språklära, språkbruk, litteratur och källkritik

Eleven arbetar med det talade och skrivna språket och dess strukturer och med ålder- och nivåanpassad litteratur.

- stavningsregler och skiljetecken
- introduktion till ordklasser
- berättelsens delar, inledning, handling, avslutning
- skillnad mellan tal- och skriftspråk
- nordiska grannspråken och nordisk kultur och litteratur
- grundläggande mediekunskap
- informationsökning i olika källor
- introduktion till källkritik
- bibliotekskunskap

Mål, kompetenser och kunskapskriterier för åk 3-4

I undervisningen i svenska ska bedömningen vara handledande och sporrande. Bedömningen och återkopplingen ska vara konkret och utveckla elevens förmåga att lära sig. Genom formativa arbetsätt ska bedömningen bli en naturlig del av läroprocessen.

Bedömning av arbetet ingår som en del av bedömningen i alla läroämnen. Elevens arbete och inställning ska beaktas när vitsord bildas och kan till viss del påverka bedömningen både höjande och sänkande. Följande bör beaktas:

- aktivitet och deltagande vid genomgångar och diskussioner
- självständigt arbete enligt instruktioner
- ansvar för hemuppgifter och material.

I årskurserna 3-4 är det specifika uppdraget för undervisningen i svenska:

- att utveckla elevens intresse och nyfikenhet för att tala, lyssna, läsa och skriva
- att utveckla elevens förmåga att uttrycka sig och kommunicera
- att utveckla elevens läsförmåga och läsförståelse
- att utveckla elevens förmåga att tolka och producera texter
- att utveckla elevens förståelse för källkritiskt tänkande.

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens som anknyter till målet	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 4 (utöver att eleven uppnår kriterierna för
------------------	------------	-----------------------------------	--	--	---

					vitsordet 8 så krävs följande)
Utveckla elevens intresse för alla delområden i läroämnet svenska samt stöda elevens självförtroende, motivation och tro till egna förmågan att använda språk muntligt och skriftligt i olika situationer.	Eleven utvecklar intresse och självförtroende för alla delområden i läroämnet svenska.	A, B, C, D, E, F, H		<i>Intresse och självförtroende utvärderas men används inte som grund för bedömning.</i>	
Synliggöra elevens lärandeprocess genom att låta eleven ställa upp mål för sitt lärande samt skapa möjlighet för självutvärdering och kamratrespons.	Eleven utvecklar förmåga att utvärdera sitt lärande.	B, C, E		<i>Självutvärdering och kamratrespons används inte som grund för bedömning.</i>	
Att lyssna och tala					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 4
Stöda eleven att uttrycka sin åsikt och delta i kommunikationssituationer.	Eleven utvecklar förmåga att uttrycka åsikter och delta i samtal.	B, E, G, H	Eleven kan med handledning berätta om egna iakttagelser.	Eleven kan berätta om egna iakttagelser och åsikter.	Eleven kan berätta om och beskriva sina egna iakttagelser, idéer och åsikter så att lyssnaren förstår. Eleven kan jämföra sina åsikter med andras.
Stöda eleven i att återberätta händelseförlopp ur t.ex. text, pjäs, film.	Eleven utvecklar förmåga att återberätta händelseförlopp ur t.ex. text, pjäs, film.	B, F	Eleven kan med handledning återberätta ett kortare händelseförlopp.	Eleven kan återberätta ett händelseförlopp med hjälp av t.ex. stödord.	Eleven kan återberätta ett händelseförlopp så lyssnaren förstår.
Visa eleven vad det innebär att vara en god lyssnare och ge möjligheter att träna färdigheten.	Eleven utvecklar förståelse för vad det innebär att vara en god lyssnare.	B, E	Eleven kan lyssna på andra i kortare stunder.	Eleven kan lyssna på andra kortare stunder och svara med delvis passande kommentarer.	Eleven lyssnar till andras tankar och synpunkter och kan svara med passande kommentarer.

Ge eleven verktyg för att hålla en muntlig presentation, visa på olika hjälpmedel såsom stödord, bilder och digitala medier.	Eleven utvecklar förmåga att hålla en muntlig presentation med olika hjälpmedel.	B, D	Eleven kan med handledning hålla en kort förberedd presentation för en bekant grupp.	Eleven kan hålla en enklare presentation för en liten och grupp.	Eleven kan hålla en kort muntlig presentation med tydlig struktur.
Att läsa och tolka texter					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 4
Stöda eleven i att vidareutveckla sin läsfärdighet, hjälpa eleven att utveckla strategier för läsförståelse.	Eleven utvecklar läsfärdighet och olika strategier läsförståelse.	A, C, E	Eleven läser enklare texter och kan svara på direkta frågor till texten.	Eleven läser enklare texter och kan till en viss del läsa mellan raderna.	Eleven läser längre texter och kan läsa mellan raderna.
Visa eleven vilka olika texttyper som finns och deras kännetecken.	Eleven utvecklar kunskap om olika texttyper.	A, E	Eleven kan med handledning känna igen någon av de olika texttyperna.	Eleven känner igen vissa typiska språkliga drag i <i>berättande och instruerande</i> texter.	Eleven kan jämföra olika texter.
Ge eleven tillfällen att diskutera sina läsoplevelser.	Eleven utvecklar förmåga att diskutera sina läsoplevelser.	A, B, E	Eleven kan med handledning uttrycka enkla åsikter om det lästa.	Eleven kan uttrycka åsikter om det lästa och delvis motivera dem.	Eleven kan jämföra sina åsikter om det lästa med tidigare erfarenheter.
Att skriva					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 4
Handleda eleven att producera berättande och instruerande texter.	Eleven utvecklar förmåga att producera berättande och instruerande texter.	A, E, H	Eleven kan med handledning skriva kortare texter av olika slag.	Eleven kan producera olika slag av texter.	Eleven kan producera längre texter och använder typiska drag för olika texttyper.
Stöda eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva för hand och digitalt.	Eleven utvecklar förmåga att skriva för hand och digitalt.	A, D, H	Eleven kan skriva för hand och behjälpligt på tangentbord	Eleven har en läslig handstil och kan relativt fungerande skriva på tangentbord.	Eleven kan använda enkla funktioner i ordbehandlingsprogram.
Språklära, språkbruk, litteratur och källkritik					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 4	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 4

Stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket.	Eleven utvecklar kunskap om rättstavning och grundläggande strukturerna i skriftspråket.	A, E	Eleven kan stava enkla ljudenliga ord och vet vad en fullständig mening är.	Eleven kan skriva fullständiga meningar och vanliga ljudstridigt stavade ord.	Eleven behärskar i regel stavningsregler och använder sig av fullständiga meningar.
Introducera eleven till litteratur i olika genrer.	Eleven utvecklar kunskap om litteratur i olika genrer.	A, F	Eleven känner till att det finns olika genrer.	Eleven kan benämna någon genre och kan jämföra olika texter.	Eleven kan avgöra vilken genre en given text tillhör.
Handleda eleven att utveckla kunskap om nordisk litteratur.	Eleven utvecklar kunskap om nordisk litteratur.	A, F	Eleven känner till någon nordisk författare.	Eleven känner till några nordiska författare och kan nämna något av deras verk.	Eleven känner till flera nordiska författare och kan koppla dem till deras kändaste böcker.
Uppmuntra eleven att läsa och visa på positiva läsoplevelser.	Eleven utvecklar intresse för läsning.	A, F, E	Eleven har läst olika typer av texter.	Eleven har läst hela kapitelböcker.	Eleven har läst flera hela böcker ur olika genrer.
Handleda eleven att hitta information ur olika källor samt utveckla förståelse för källkritik.	Eleven utvecklar förmåga att hitta information och utvecklar förståelse för källkritik.	A, B, C, D, E, H	Kunskap och förståelse om källkritik, källtillit och informationsökning är medborgerlig kompetens som varje elev har rätt till. Därmed bedöms målet i åk 3-6 endast som uppnått eller inte. För uppnådda kunskaper har eleven förmåga att hitta information ur givna källor och grundläggande förståelse för att källor har olika tillförlitlighet.		

Riktlinjer och arbetsupplägg för åk 5-6

I årskurserna 5-6 är huvuduppgiften för undervisningen i svenska fortsättningsvis att vidareutveckla elevens kommunikativa färdigheter och förmåga att lära sig, samt att vidareutveckla läs- och skrivfärdighet. Elevens läsförståelse ska utvecklas i funktionella sammanhang där eleven får möjlighet att tolka och producera texter. Eleven läser olika texttyper och hela böcker och delar med sig av sina läserfarenheter.

Varje elev ska uppmuntras att läsa mångsidig litteratur i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier för att utveckla förmågan att lära sig. Eleven ska själv få välja texter och böcker som ska användas i undervisningen, men bör även introduceras

till och uppmuntras att läsa andra genrer och texttyper för att få möjlighet att bredda sitt intresse. I undervisningen strävas efter att ge eleven positiva läsoplevelser.

Lärmiljöerna ska vara mångsidiga och omfattar förutom den fysiska miljön även sociala situationer och sammanhang samt digitala miljöer. Undervisningen i svenska ska ge eleven en språkligt stimulerande och social miljö, där åsikter värdesätts och där det finns möjlighet att undersöka och producera texter individuellt och gemensamt. Eleven ska få ett mer utvidgat ordförråd, få tillägna sig nya begrepp och öva sig på att klä sina tankar i ord.

I undervisningen ska eleven ges både gemensamt och individuellt stöd för att utveckla rättstavningsförmågan samt förmågan att producera och bygga upp texter. Språkligt begåvade elever ska utmanas och få handledning i att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem.

Inom svenskundervisningen ska eleven få möta det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer. Digitala verktyg ska integreras i undervisningen på ett naturligt sätt. Funktionella metoder där eleven erbjuds fysisk aktivitet, delaktighet och interaktion uppmuntras i undervisningen. En helhetsskapande undervisning genom bland annat ämnesövergripande samarbete uppmuntras.

Centralt innehåll för åk 5-6

Att lyssna och tala

Eleven ska få dela med sig av sina tankar och erfarenheter samt öva sig på att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer.

- aktivt och respektfullt lyssnande
- målinriktad kommunikation i grupp
- respekt i kommunikationssituationer
- uttryck av egna åsikter och motivering av dessa
- muntliga presentationer
- medverkan i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.
- reflektion kring egen kommunikationsförmåga

Att läsa och tolka texter

Eleven lär sig tillämpa lässtrategier och tankestrategier som är lämpliga för olika situationer. Eleven läser och lyssnar på barn- och ungdomslitteratur som eleven själv är med och väljer. Eleven ska ges möjlighet att reflektera kring hur olika texter kan påverka och tolkas beroende på avsändare och mottagare samt lära sig skilja mellan åsikt och fakta.

- olika texttyper, bland annat skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild
- läsning på, mellan och bortom raderna

- typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter
- lässtrategier
- reflektion över sin egen läsförståelse

Att skriva

Eleven producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter.

- handskrift
- digitalt skrivande
- språkliga drag och textuppbyggnad i de vanligaste texttyperna
- textproduktion steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering

Språklära, språkbruk, litteratur och källkritik

Eleven arbetar med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur.

- språkliga strukturer, stavningsregler och skiljetecken
- ordklasser och böjningsformer
- språkets uppbyggnad och grundläggande terminologi
- skillnader mellan tal- och skriftspråk
- ordförråd och språkbruk
- olika mediekulturella uttryck och diskussion kring mediernas roll i vardagen
- informationssökning/sållning i olika källor
- grundläggande genrekunskap
- texters och källors tillförlitlighet genom att jämföra källor
- bibliotekstjänster

Mål, kompetenser och kunskapskriterier för åk 5-6

I undervisningen i svenska ska bedömningen vara handledande och sporrande. Bedömningen och återkopplingen ska vara mångsidig, konkret och utveckla elevens förmåga att lära sig. Genom formativa arbetssätt ska bedömningen bli en naturlig del av lärprocessen.

Bedömning av arbetet ingår som en del av bedömningen i alla läroämnen. Elevens arbete och inställning ska beaktas när vitsord bildas och kan till viss del påverka bedömningen både höjande och sänkande. Följande bör beaktas:

- aktivitet och deltagande vid genomgångar och diskussioner
- självständigt arbete enligt instruktioner
- ansvar för hemuppgifter och material.

I årskurserna 5-6 är det specifika uppdraget för undervisningen i svenska:

- att vidareutveckla elevens intresse och nyfikenhet för att tala, lyssna, läsa och skriva
- att vidareutveckla elevens förmåga att uttrycka sig och kommunicera
- att vidareutveckla elevens läsförmåga och läsförståelse
- att vidareutveckla elevens förmåga att tolka och producera texter
- att vidareutveckla elevens förståelse för källkritiskt tänkande.

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens som anknyter till målet	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 6 (utöver att eleven uppnår kriterierna för vitsordet 8 så krävs följande)
Utveckla elevens intresse för alla delområden i läroämnet svenska samt stöda elevens självförtroende, motivation och tro till egna förmågan att använda språk muntligt och skriftligt i olika situationer.	Eleven utvecklar intresse och självförtroende för alla delområden i läroämnet svenska.	A, B, C, D, E, F, H		<i>Intresse och självförtroende utvärderas men används inte som grund för bedömning.</i>	
Synliggöra elevens lärandeprocess genom att låta eleven ställa upp mål för sitt lärande samt skapa möjlighet för självutvärdering och kamratrespons.	Eleven utvecklar förmåga att utvärdera sitt lärande.	B, C, E		<i>Självutvärdering och kamratrespons används inte som grund för bedömning.</i>	
Att lyssna och tala					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 6
Handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikations-situationer.	Eleven utvecklar förmåga att uttrycka åsikter och delta konstruktivt i	B, E, G, H	Eleven kan kort berätta om egna iakttagelser och åsikter.	Eleven kan berätta om och beskriva sina egna iakttagelser, idéer och åsikter så att lyssnaren förstår.	Eleven kan berätta med inlevelse och fångar sina lyssnares intresse. Eleven kan

	olika kommunikationssituationer.				argumentera för sina egna åsikter.
Stöda eleven i att återberätta händelseförlopp ur t.ex. text, pjäs, film.	Eleven utvecklar förmåga att återberätta händelseförlopp ur t.ex. text, pjäs, film.	B, F	Eleven kan med handledning återberätta ett händelseförlopp.	Eleven kan återberätta ett kort händelseförlopp så lyssnaren förstår.	Eleven kan återberätta längre händelseförlopp.
Stöda eleven i kommunikation genom handledning i retorik (röstläge, kroppsspråk osv).	Eleven utvecklar kunskap om kommunikation och retorik.	B, E, H	Eleven känner till kroppsspråkets och röstläget betydelse.	Eleven kan förmedla sitt budskap genom vissa retoriska grepp.	Eleven kan förtydliga sitt budskap genom tydligt kroppsspråk och röst användning.
Ge eleven verktyg för att hålla en muntlig presentation, visa på olika hjälpmedel såsom stödord, bilder och digitala medier.	Eleven utvecklar förmåga att hålla en muntlig presentation med olika hjälpmedel.	B, D	Eleven kan hålla en kort presentation för en liten och bekant grupp.	Eleven kan hålla en kort och till strukturen klar muntlig presentation för en bekant publik.	Eleven kan hålla en tydlig och ganska utvecklad presentation genom att välja ändamålsenliga hjälpmedel.
Att läsa och tolka texter					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 6
Stöda eleven i att vidareutveckla sin läsfärdighet, hjälpa eleven att utveckla strategier för läsförståelse samt att utvärdera sitt eget läsande.	Eleven vidareutvecklar läsfärdigheten och strategier för läsförståelse.	A, C, E	Eleven läser enklare texter med viss förståelse och känner till olika lässtrategier.	Eleven läser många olika slag av texter och kan använda sig av fungerande lässtrategier.	Eleven läser böcker i olika genrer och kan tolka och resonera kring innehållet i olika texter.
Stöda elevens färdighet att hitta särdrag och skillnader i olika texttyper.	Eleven utvecklar förståelse för särdrag och skillnader i olika texttyper.	A, E	Eleven kan med handledning känna igen olika texttyper.	Eleven känner igen vissa typiska språkliga drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter.	Eleven kan beskriva skillnader mellan och jämföra olika texttyper.
Uppmuntra eleven att dela med sig av	Eleven utvecklar	A, B, E	Eleven kan genom enkla	Eleven kan beskriva sin åsikt	Eleven kan läsa mellan

sina läsupplevelser på olika sätt.	förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser.		beskrivningar dela med sig av sin läsupplevelse.	om det lästa och jämföra det med tidigare erfarenheter.	och bortom raderna och kan motivera sin åsikt.
Att skriva					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 6
Uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent.	Eleven utvecklar förmåga att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter i text.	A, E, H	Eleven kan skriva en text och med handledning förmedla en känsla eller en åsikt.	Eleven kan skriva texter där hen förmedlar känslor och åsikter.	Eleven kan skriva texter där läsaren tydligt förstår vilka känslor och åsikter som eleven vill förmedla.
Handleda eleven i att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter.	Eleven utvecklar förmåga att producera olika texttyper.	A, E, H	Eleven kan skriva kortare texter enligt några olika slags texttyper med handledning.	Eleven kan producera olika slag av texter och känner delvis till vilka speciella drag vissa texttyper har.	Eleven kan skriva olika texter och kan använda sig av olika språkdrag för olika texttyper.
Stöda eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva för hand och digitalt.	Eleven vidareutvecklar förmågan att skriva för hand och digitalt.	A, D, H	Eleven skriver för hand och känner till ordbehandling sprogram.	Eleven har en läslig handstil och kan använda sig av enklare funktioner i ordbehandlingsprogram.	Eleven kan använda sig av flera funktioner i ordbehandling sprogram.
Sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons.	Eleven utvecklar förståelse för textproduktionsprocesser och kan utvärdera sina egna texter, ta emot och ge konstruktiv respons.	A, E	Eleven kan redigera sina texter med hjälp.	Eleven kan ta emot och ge respons på texter. Eleven kan planera, bearbeta och förbättra sin text enligt respons.	Eleven kan självständigt planera, bearbeta och förbättra sin text. Eleven kan ge motiverad respons.
Språklära, språkbruk, litteratur och källkritik					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 6	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 6
Ge eleven information om grundläggande	Eleven utvecklar förståelse för	A, B	Eleven känner till de	Eleven kan benämna och känna igen de	Eleven använder ordklasserna

grammatik och lyfta vikten av kunskap om språkets uppbyggnad.	grundläggande kunskap om grammatik och förstår vikten av språkets uppbyggnad.		vanligaste ordklasserna.	vanligaste ordklasserna.	korrekt och använder sig oftast av korrekta grammatiska termer.
Handleda eleven att vidareutveckla förståelse för språkliga strukturer och rättstavning	Eleven vidareutvecklar förståelsen för språkliga strukturer och rättstavning.	A, E	Eleven kan stava ljudenligt stavade ord, kan oftast använda de vanligaste skiljetecknen korrekt och kan skriva enklare fullständiga meningar.	Eleven kan skriva fullständiga meningar och vanliga ljudstridigt stavade ord. Eleven förstår idén med styckesindelning.	Eleven använder sig av fullständiga meningar och styckesindelning.
Öka elevens litteraturkunskap.	Eleven utvecklar litteraturkunskap.	A, F	Eleven känner till enstaka kända böcker.	Eleven känner till några barn- och ungdomsförfattare och kan nämna några kända böcker.	Eleven känner till flera författare och kan koppla dem till deras kändaste böcker.
Handleda eleven att utvidga sitt ordförråd och uppmuntra till ett varierat språkbruk.	Eleven utvecklar ordförråd och språkbruk.	E, F, H	Eleven klarar av att använda ett enkelt språk och kan använda hjälpmedel för att utveckla sitt språk.	Eleven använder sig delvis av ett varierat språk och har förståelse för vikten av ett brett ordförråd.	Eleven använder ett varierat språk.
Uppmuntra eleven till att aktivt använda sig av bibliotek samt handleda i bibliotekskunskap.	Eleven utvecklar bibliotekskunskap.	C, E, F, H	Eleven känner till var och hur böcker lånas.	Eleven kan använda sig av söktjänster och bibliotekets nättjänster.	Eleven förstår bibliotekens samhälleliga funktion.
Introducera eleven att göra källhänvisningar och känna till upphovsrättsliga normer.	Eleven utvecklar förmåga att göra källhänvisningar och känner till upphovsrättsliga normer.	A, C, D, H	Eleven kan med handledning ange sina källor.	Eleven förstår vikten av att ange källor.	Eleven anger självständigt sina källor.
Handleda eleven att hitta information ur olika källor samt	Eleven utvecklar förmåga att	A, B, C, D, E, H	Kunskap och förståelse om källkritik, källtillit och informationssökning är medborgerlig kompetens som varje elev har rätt till. Därmed bedöms målet i		

utveckla förståelse för källkritik.	hitta information och utvecklar förståelse för källkritik.		åk 3-6 endast som uppnått eller inte. För uppnådda kunskaper har eleven förmåga att hitta information ur givna källor och grundläggande förståelse för att källor har olika tillförlitlighet.
-------------------------------------	--	--	---

Riktlinjer och arbetsupplägg för åk 7-9

I årskurserna 7-9 är uppdraget för undervisningen i svenska att stöda eleven i att utveckla allt mer mångsidig kompetens i att lära sig att kommunicera och att utveckla en bredare kompetens i multilitteracitet¹. Eleven utvecklar och breddar sin språkliga medvetenhet, sin textvärld och sin kulturella kompetens. Eleven ska få handledning i att anpassa sitt språkbruk till olika situationer och att uttrycka sig och kommunicera i varierande kontexter. Även språkliga och kommunikativa färdigheter som behövs i de fortsatta studierna ligger i fokus. Inom litteraturundervisningen sporras eleven till mångsidiga och positiva läsupplevelser.

Lärmiljöerna ska vara mångsidiga och omfattar förutom den fysiska miljön även sociala situationer och sammanhang samt digitala miljöer. Undervisningen ska skapa en social miljö som utvecklar förmågan att lära sig och erbjuder gott om språklig stimulans samt möjligheter att söka och använda information. Digitala verktyg ska integreras i undervisningen på ett naturligt sätt. Lärmiljöerna ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Funktionella metoder där eleven erbjuds fysisk aktivitet, delaktighet och interaktion uppmuntras i undervisningen.

Arbetsätten i svenskundervisningen ska väljas så att läsförståelsestrategierna stärks och textproduktionsprocesserna utvecklas. Eleven ska få uppleva att de har riktiga mottagare alltså inte enbart skriva för läraren utan faktiskt dela sina texter med autentiska mottagare. En helhetsskapande undervisning genom bland annat ämnesövergripande samarbete uppmuntras.

Centralt innehåll för åk 7-9

Att lyssna och tala

Eleven stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer och blir medveten om sin egen roll i kommunikationssammanhang.

- aktivt och respektfullt lyssnande
- utbyte av idéer, argumentation och problemlösning i grupp
- muntliga anföranden och presentationer
- olika retoriska medel i olika kommunikationssituationer
- multimodala hjälpmedel

¹ Se kapitel 3.4 Grundskolans uppdrag och värdegrund - Nyckelkompetenser i ÅLp2021

- reflektion över styrkor och svagheter som kommunikatör

Att läsa och tolka texter

Elevens läsförmåga och läsförståelse utvecklas genom enskild och gemensam läsning av olika slags texter.

- olika texttyper och de språkliga drag som är utmärkande för olika textgenrer
- gemensam texttolkning
- utveckling av förmågan att förstå det lästa
- texters olika syften och mottagare och övning i att ställa frågor till texter
- utveckling av förmågan att förutspå en texts innehåll, sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser och formulera frågor utifrån en text
- skillnaden mellan åsikter och fakta, källkritik

Att skriva

Eleven producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. Eleven övar sig att producera texter steg för steg och att ge och ta emot respons i olika skeden av textproduktionsprocessen. Eleven utvecklar skrivförmåga med tanke på vidare studier. Eleven övar sig i att avgöra syftet med olika texter och att använda kriterier för att bedöma texter.

- textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för olika texttyper bland annat berättande, instruerande och argumenterande texter
- produktion av texter i olika genrer
- standardskriftspråkets normer
- stycke-, menings- och satsstrukturer

Språklära, språkbruk, litteratur och källkritik

Eleven använder och analyserar språkliga strukturer på en mera avancerad nivå. De nordiska grannspråken, kulturella fenomen samt litteratur inom olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld tas in i undervisningen. Ett åländskt perspektiv på litteratur och kultur tas i beaktande.

- ordföljd, ordklasser, sats, satsdelar och meningsbyggnad
- skillnader mellan informellt och formellt språk
- ordförråd och språkbruk
- etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och i olika språksituationer
- svenska språkets utveckling och jämförelse av språkbruket på Åland och regionala varianter av svenskan i Finland
- nordiska språk
- litteraturhistoriens olika skeden
- litteraturens huvudgenrer
- textanalytiska begrepp
- upphovsrätt och etisk kommunikation på webben

- bibliotekstjänster

Mål, kompetenser och kunskapskriterier för åk 7-9

I undervisningen i svenska ska bedömningen vara handledande och sporrande. Bedömningen och återkopplingen ska vara mångsidig, konkret och utveckla elevens förmåga att lära sig. Genom formativa arbetsätt blir bedömningen en naturlig del av lärprocessen.

Slutbedömningen genomförs det läsår då ämnesstudierna avslutas i respektive ämne. Genom slutbedömningen definierar läraren hur väl eleven vid slutet av studierna har uppnått kunskapskriterierna för lärokursen, även tidigare prestationer tas i beaktande. Slutsvitsordet bestäms så att läraren jämför elevens kunskaps- och färdighetsnivå med de kunskapskriterier som finns i läroplanen.

Eleven bedöms med vitsordet åtta (8) ifall eleven har uppnått en nivå som utgör ett genomsnitt av den kunskaps- och färdighetsnivå för de olika delområdena som beskrivs i kunskapskriterierna. Om eleven inom något delområde nått högre än nivån för vitsordet åtta kan detta kompensera en något lägre prestationsnivå inom ett annat delområde.

Bedömning av arbetet ingår som en del av bedömningen i alla läroämnen. Elevens arbete och inställning ska beaktas när vitsord bildas och kan till viss del påverka bedömningen både höjande och sänkande. Följande bör beaktas:

- aktivitet och deltagande vid genomgångar och diskussioner
- självständigt arbete enligt instruktioner
- ansvar för hemuppgifter och material.

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens som anknyter till målet	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 9 (utöver att eleven uppnår kriterierna för vitsordet 8 så krävs följande)
Vidareutveckla elevens intresse för alla delområden i läroämnet svenska samt stöda elevens självförtroende, motivation och tro till egna förmågan att använda språk muntligt och	Eleven vidareutvecklar intresset och självförtroendet för alla delområden i läroämnet svenska.	A, B, C, D, E, F, H		<i>Intresse och självförtroende utvärderas men används inte som grund för bedömning.</i>	

skriftligt i olika situationer.					
Synliggöra elevens lärandeprocess genom att låta eleven ställa upp mål för sitt lärande samt skapa möjlighet för självutvärdering och kamratrespons.	Eleven vidareutvecklar förmågan att utvärdera sitt lärande.	B, C, E		<i>Självutvärdering och kamratrespons används inte som grund för bedömning.</i>	
Att lyssna och tala					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 9
Handleda eleven att utveckla förmågan att kommunicera ändamålsenligt och respektfullt för att nå fram med sitt budskap.	Eleven utvecklar förmåga att kommunicera ändamålsenligt och respektfullt för att nå fram med sitt budskap.	B, E, H	Eleven kan kommunicera i en mindre grupp och förstår delvis sin egen roll.	Eleven kan kommunicera i olika situationer och når fram med sitt budskap.	Eleven kan förtydliga sig och ändra sitt språk enligt mottagaren.
Stöda eleven att motivera sina åsikter och uppmuntra till samarbete.	Eleven utvecklar förmåga att motivera sina åsikter och samarbeta.	B, E, H	Eleven kan framföra sina åsikter och kan med handledning hitta argument för dem.	Eleven kan uttrycka sina åsikter och motivera dem på ett trovärdigt sätt samt beaktar andras åsikter.	Eleven kan framföra åsikter med väl underbyggda argument och kan möta andras åsikter konstruktivt.
Visa på retoriska grepp, lyfta vikten av röst användning och kroppsspråk genom t.ex. drama.	Eleven utvecklar förmåga att använda retoriska grepp, sin röst och kroppsspråk.	B, E, H	Eleven kan tala inför en grupp.	Eleven kan använda sig av retoriska grepp och är medveten om sitt kroppsspråk och röstläge.	Eleven använder medvetet olika retoriska grepp.
Handleda eleven att hålla muntliga anföranden även med hjälp av digitala verktyg och andra multimodala hjälpmedel.	Eleven utvecklar förmåga att hålla muntliga anföranden med hjälp av digitala verktyg och andra hjälpmedel.	B, D, E, H	Eleven kan hålla ett kortare förberett anförande eller diskussionsinlägg.	Eleven kan framföra ett anförande eller diskussionsinlägg med digitala verktyg eller andra hjälpmedel.	Eleven kan framföra ett välstrukturerat, längre anförande.
Handleda eleven att utveckla sin förmåga att lyssna och vara en god åhörare.	Eleven vidareutvecklar förmågan lyssna och vara en god åhörare.	B, E	Eleven kan lyssna på andra.	Eleven kan lyssna koncentrerat och visar respekt för andra talare.	Eleven kan återkoppla till det som hen hört.

Att läsa och tolka texter					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 9
Stöda eleven i att upprätthålla läsglädje, vidareutveckla läsfärdighet och utveckla strategier för läsförståelse.	Eleven vidareutvecklar läsglädjen och läsfärdigheten samt strategier för läsförståelse.	A, E	Eleven läser enklare texter med viss förståelse och känner till olika lässtrategier.	Eleven läser många olika slag av texter, använder sig av grundläggande lässtrategier och har en god läsförståelse.	Eleven läser böcker i olika genrer och har en välutvecklad läsförståelse.
Erbjuda eleven möjligheter att läsa, analysera och tolka olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter samt användning av analytiska begrepp.	Eleven utvecklar förmåga att analysera och tolka olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter samt använda analytiska begrepp.	A, B, E, F	Eleven kan göra enklare tolkningar av bekanta texter.	Eleven kan granska enklare texter kritiskt, använda några analytiska begrepp och kan föra ett visst resonemang kring budskapet i olika texter.	Eleven kan självständigt analysera olika slags texter på en fördjupad nivå samt tolka och resonera kring budskapet i olika texter.
Handleda eleven att utveckla genrekunskap och känna igen och förstå skillnaderna på olika texttyper.	Eleven utvecklar kunskap om olika genrer och kan känna igen och förstå skillnaderna på olika texttyper.	A, E, F	Eleven kan med handledning känna igen några genrer och texttyper.	Eleven känner igen olika textgenrer och kan beskriva några språkliga och textuella drag i förklarande, instruerande och argumenterande texter.	Eleven kan beskriva skillnader och likheter i olika genrer och textformer.
Att skriva					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 9
Handleda eleven i att producera berättande, beskrivande, instruerande, förklarande och argumenterande texter och att välja det uttrycksätt som	Eleven utvecklar förmåga att producera olika typer av texter och välja det uttrycksätt som lämpar sig bäst för situationen.	A, B, E	Eleven kan med handledning producera enklare texter av olika typer.	Eleven kan producera olika texttyper och använda de uttrycksätt som kännetecknar ifrågavarande texttyp.	Eleven kan självständigt producera texter av olika typer med korrekt struktur.

lämpar sig bäst för situationen.					
Handleda eleven att utveckla digital skrivfärdighet.	Eleven vidareutvecklar digital skrivfärdighet.	A, D, H	Eleven har grundläggande kunskaper i ordbehandling sprogram.	Eleven kan ändamålsenligt använda sig av olika funktioner i ordbehandlings program.	Eleven kan självständigt tillämpa funktioner i ordbehandlings program.
Lyfta skriftspråkets konventioner och stärka elevens kompetens i skriftspråket.	Eleven utvecklar förståelse för skriftspråkets konventioner och behärskar skriftspråket.	A, C, E	Eleven känner till skriftspråkets viktigaste normer och följer dem delvis.	Eleven använder sig till viss del av skriftspråkets grundläggande struktur och normer i sina texter.	Eleven behärskar skriftspråkets grundläggande struktur och normer.
Språklära, språkbruk, litteratur och källkritik					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 9
Handleda eleven att använda sig av olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa etiska regler och upphovsrättsliga normer.	Eleven utvecklar förmåga att göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga normer.	A, D, E, H	Eleven kan ange källor i sina texter och kan till viss del förklara vad upphovsrätt innebär.	Eleven anger källor i sina texter och kan beskriva upphovsrättsliga normer.	Eleven kan reflektera kring etiska regler och vikten av upphovsrättsliga normer.
Erbjuda eleven tillfälle att söka, värdera och använda information ur olika typer av källor.	Eleven utvecklar förmåga att söka, värdera och använda information ur olika källor.	A, B, E, F, G, H	Eleven kan hitta information samt skriva enkla anteckningar och referat.	Eleven kan göra anteckningar, komprimera texter och känner till metoder för att hitta tillförlitlig information.	Eleven kan självständigt bedöma det väsentliga i text och värdera tillförlitligheten.
Handleda eleven att öka sin litteraturkunskap och ge eleven möjlighet att reflektera över dess betydelse, både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld.	Eleven utvecklar litteraturkunskap och förståelse för dess betydelse, både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld.	A, F	Eleven känner till något om litteraturhistoria.	Eleven har en viss insikt i litteraturhistoriens olika skeden.	Eleven kan beskriva litteraturhistoriens olika skeden.
Upplýsa eleverna om vikten av att kunna skilja mellan tal- och skriftspråk och ge	Eleven utvecklar förmåga att skilja mellan tal- och skriftspråk	B, E, F	Eleven vet att det är skillnad mellan	Eleven kan beskriva skillnader mellan	Eleven kan naturligt växla mellan informellt och

möjligheter att öka medvetenheten om skillnaderna mellan dessa.	och medvetenhet om skillnaderna mellan dessa.		informellt och formellt språk.	informellt och formellt språk och kan förändra sitt språkbruk beroende på situation och miljö.	formellt språk och kan analysera skillnader mellan dessa.
Handleda eleven förstå skriftspråkets struktur och utveckla grammatikkunskap.	Eleven utvecklar förståelse för skriftspråkets struktur och grammatik.	A, E	Eleven kan benämna och känna igen de vanligaste ordklasserna och känner till några satsdelar.	Eleven känner igen och kan benämna ordklasserna och de vanligaste satsdelarna samt använder sig i regel av korrekt terminologi.	Eleven behärskar ordklasser och satsdelar och använder sig av en korrekt terminologi.
Handleda eleven att använda ett varierat språkbruk och visa vikten av ett brett ordförråd.	Eleven utvecklar förmåga att använda ett varierat språkbruk och förstår vikten av ett brett ordförråd.	A, B	Eleven har ett enkelt ordförråd.	Eleven har ett varierat språk och relativt utvecklat ordförråd.	Eleven har ett välutvecklat ordförråd.